Intervju: Julian Braithwaite, Direktor komunikacija u OHR-u: “BiH mora formirati drzavno ministarstvo odbrane”

Mi smo pozdravili odluku predsjednika Cavica da raspusti ovu “jedinicu za prisluskivanje i pracenje”. Smatramo da je izuzetno vazno da se i SFOR ukljuci u taj proces. Ovo pokrece cio niz daljih pitanja. Ako Cavic nije znao nista o tome, onda je pitanje: zasto nije znao? Zasto nije znao gospodin Sarovic? Sve ovo namece pitanje postojanja obavjestajnih sluzbi koje su izvan demokratske kontrole. Mi smatramo da je najbolji nacin da se pristupi rjesavanju toga pitanja upravo uspostavljanje jedne nadzorne strukture na nivou drzave

Celni kadrovi ministarstava unutarnjih poslova Srbije, Federacije BiH i Republike Srpske nedavno su u Beogradu razgovarali o uvezanosti kriminalnih organizacija u ovome regionu. Nije se slucajno sastanak odrzao nakon ubistva srbijanskog premijera Zorana Đindjica. Kakav znacaj ima vec najavljena borba protiv kriminala za ovaj region?

Julian Braithwaite: Cesto kazem da nema jedinstvenog ekonomskog prostora na Balkanu, nema jedinstvenog sudskog prostora, ali postoji jedinstven kriminalni prostor. Jedina zajednica koja funkcionira besprijekorno, bez obzira na medjudrzavne granice, jeste kriminalna zajednica. Ti ljudi, kriminalci, izbjegavaju hapsenja, opstruiraju istrazne radnje, i efikasno djeluju na citavom Balkanu, dok policijski organi djeluju u okviru svojih nacionalnih granica. Do sada nije bilo efikasne saradnje izmedju ministarstava unutarnjih poslova, nisu se ukljucivali u efikasnu borbu protiv kriminala u regionu. Zato visoki predstavnik zagovara vecu saradnju organa gonjenja, policije, obavjestajnih sluzbi, tuzilaca, sudova i

sudaca u citavom regionu.

Ljiljan: Da je bilo te saradnje u regionu, mislite da ne bi doslo do atentata na gospodina ?indica?

Julian Braithwaite: To pitanje je zanimljivo. Mozemo spekulirati o tome. Medjutim, jasno je da ove kriminalne grupe efikasno rade u cjelokupnom regionu. Pretpostavljam da su one kreirale okruzenje, sto je bilo olaksavajuce za one koji su izvrsili atentat na ?indica. Medutim, postoji drugi sistemski problem, ako zelite tako da kazem, koji je vodio ka ubistvu ?indica. To je opasnost kad organi gonjenja, obavjestajne sluzbe, sigurnosne sluzbe djeluju i postoje izvan transparentne i efikasne demokratske kontrole. To ste vidjeli u Srbiji, vidjeli ste iz informacija nakon ubistva gospodina ?indica. Sve to sugerira da su oni koji su ukljuceni u kriminal clanovi sigurnosnih i obavjestajnih sluzbi te da su napravili neku vrstu paralelne mreze. Bili su u mogucnosti organizirati to ubistvo. Postoje slicnosti i sa situacijom u Bosni i Hercegovini.

Ljiljan: Kako komentirate izjave gospodina Dodika o umijesanosti kriminalaca Republike Srpske u atentat na ?indica? Sta bi kriminalce iz tog entiteta motiviralo da ubiju gospodina ?indica?

Julian Braithwaite: Bojim se da ne ulazimo u spekulacije, bilo bi dobro da gospodin Dodik sam kaze ono sto nije rekao javnosti. Ja zastupam tezu da kriminalna mreza, koja je uspostavljena za vrijeme rata, postoji u cijelom podrucju. Ovim grupama prijeti normalizacija situacije u regionu, prvenstveno uspostava efikasnog pravosudnog sistema i bliska saradnja demokratskih drzava na Balkanu. I stoga je proces demokratizacije i normalizacije u Srbiji prijetnja kriminalcima sa obje strane Drine.

Ljiljan: Da li kriminalci u Srbiji i Crnoj Gori, te Republici Srpskoj, stite ratne zlocince od hapsenja?

Julian Braithwaite: Odgovor bi se mogao ilustrirati. Mandic je stavljen u pritvor u nedjelju uvecer. Prije toga, medunarodna zajednica, tj. visoki predstavnik, nametnula je finansijske sankcije gospodinu Mandicu zbog osnova sumnje da je stitio ratne zlocince. Razumno bi bilo pretpostaviti da su oni koji stite optuzene za ratne zlocine povezani i sa organiziranim kriminalom. Kada je u pitanju gospodin Mandic, Sud ce donijeti presudu da li je on kriv ili ne, ili se radi o razumnoj pretpostavci na osnovu cinjenice da su mnoge od ovih kriminalnih grupa uspostavljene u toku rata, da su uvezane sa parlamentarnim grupama koje su direktno ili indirektno pod komandom onih koje je Sud u Hagu osudio. Radi se o prijateljstvima uspostavljenim za vrijeme rata. To je jedna razumna pretpostavka.

Ljiljan: Znaci li to da bi ratni zlocinci Radovan Karadzic i Ratko Mladic, da nije ovih organiziranih kriminalnih grupa, vec bili u Haagu?

Julian Braithwaite: Mi se nadamo da ce aktivnosti koje se provode protiv organiziranog kriminala u Srbiji rasturiti tu mrezu koja pruza podrsku Radovanu Karadzicu i drugima. Isto tako, dobrodosla je odluka Evropske unije kojom se uspostavlja zabrana izdavanja viza onim ljudima koji pruzaju podrsku optuzenim za ratne zlocine. To su iste one metode kojim smo se koristili da bi se prekinula podrska pruzena Milosevicu, svojevremeno.

Ljiljan: Stambolic je prije tri godine ubijen, a nedavno su otkriveni pocinitelji i nalogodavci. Sada je sve otkriveno, zakljucuje se da je sva ta organizirana mreza bila povezana sa Slobodanom Milosevicem…

Julian Braithwaite: Radi se o jednom sokantnom otkricu. Mislim da to samo pokazuje kakav je covjek Slobodan Milosevic. Stambolic je bio Milosevicev kum, on je svojevremeno Milosevicu mnogo pomogao kao politicaru. A otet je usred bijela dana. Naime, Milosevic je dozvolio da njegov kum bude

uhapsen u toku dana, a mogao je zaustaviti ovaj zlocin i uhvatiti one koji su to namjeravali uradili. Sve ovo dovoljno govori o gospodinu Milosevicu.

Ljiljan: Da li su ove aktivnosti na suzbijanju organiziranog kriminala u vezi sa nastojanjima da BiH profunkcionira politicki kao normalna drzava?

Julian Braithwaite: Paddy Ashdown otpocetka govori da organizirani kriminal predstavlja najvecu prepreku na putu normalizacije BiH. Time se pothranjuje korupcija, podriva carinski sistem, podriva porezni sistem, odbijaju legitimni investitori u ovoj zemlji, i domaci i strani, korumpiraju suci unutar sudskog sistema. I ukoliko se zeli doci do jednog postenog i dobrog pravosudnog sistema, do dobre i postene vlasti, ako zelite biti sigurni da porez koji se ubire i kojeg vi placate ide u adekvatne penzione fondove, onda se morate osloboditi, morate rjesavati organizirani kriminal. Ne zelim da steknete dojam da govorim kako je organizirani kriminal u BiH veci nego u drugim zemljama u regionu, jasno je da postoje odredjene konsekvence iz rata. BiH nije izuzetak.

Ljiljan: Da li se sve ovo dogadjalo i u drugim zemljama u tranziciji?

Julian Braithwaite: Jeste. To je posljedica svih procesa tranzicije. I to je posljedica tranzicije iz ratnog u mirnodopsko stanje. Ako pogledamo Zapadnu Evropu, 50-tih godina bilo je kriminaliteta, korupcije. Jedno vrijeme droga je povezivala sve kriminalce u Evropi tih 50-tih godina. Prema tome, Bosna nije izuzetak, nego je sada postala problem, sto se ocekivalo.

Ljiljan: Interesuje nas Vase misljenje o aferi prisluskivanja?

Julian Braithwaite: Ja mogu potvrditi da imamo informacije prema kojima je OHR bio prisluskivan. SFOR je, takodjer, bio meta prisluskivanja. Prisluskivane su i druge medjunarodne organizacije, kao i ambasade u BiH. Ovdje se radi o

sistemskim, dugorocnim i ozbiljnim krsenjima Dejtonskog sporazuma, pogotovo krsenju instrukcija koje daje komandant SFOR-a. Mi smo pozdravili odluku predsjednika Cavica da raspusti ovu "jedinicu za prisluskivajne i pracenje", smatramo da je izuzetno vazno da se i SFOR ukljuci u taj proces. Ovo pokrece cio niz daljih pitanja. Ako Cavic nije znao nista o tome, onda je pitanje: zasto nije znao? Zasto nije znao gospodin Sarovic? Sve ovo namece pitanje postojanja obavjestajnih sluzbi koje su izvan demokratske kontrole, to se moralo rijesiti. Mi smatramo da je najbolji nacin da se pristupi rjesavanju toga pitanja upravo uspostavljanje jedne nadzorne strukture na nivou drzave.

Ljiljan: Godinama se govori o ratu obavjestajnih sluzbi u Bosni i Hercegovini. Nakon svih afera koje prate obavjestajne sluzbe, zar se nije mogla napraviti jedinstvena sluzba u Bosni i Hercegovini? Nedovoljno je postojanje nadzorne strukture.

Julian Braithwaite: Ja vam mogu reci da je politizacija sigurnosnih sluzbi za vrijeme trajanja rata nastavljena i u godinama nakon Dejtonskog sporazuma. Sluzbe su koristene ne za podrzavanje zakona, nego kao sredstvo za teroriziranje gradjana, odnosno stanovnistva. To je jedna od ozbiljnijih i mozda jedna od najstetnijih posljedica rata. Zato je medjunarodna zajednica ulozila toliko vremena i novca u obuku policijskih sluzbi u BiH, prvo, putem IPTF-a i sada putem policijske misije Evropske unije. Jedan dio sigurnosnih sluzbi, koje nisu reformirane na taj nacin, odnosno nisu vrsene supervizije, jesu te obavjestajne sluzbe. Obavjestajne sluzbe su bile ispolitizirane i koristene su i u nacionalne svrhe i kao dio ratne masinerije. I ono sto smo vidjeli iz skandala sa spijuniranjem u Republici Srpskoj jeste potreba da i te sluzbe produ kroz proces reforme. I stoga podrzavamo inicijativu premijera Terzica da se uspostavi inspektorat na nivou drzave, koji ce biti pocetak tog procesa. Te bi agencije bile dovedene u jedan adekvatan transparentan okvir, koji ce biti pod demokratskom kontrolom.

Ljiljan: Da li je pomak ili polovicno rjesenje da vojske u BiH imaju zajednicku komandu, ali da i dalje imamo odvojene vojske? Mnogi kazu da je to, ipak, polovicno rjesenje, moglo se formirati ministarstvo odbrane u Vijecu ministara.

Julian Braithwaite: Da postavimo stvari ovako. Ako BiH zeli pristupiti NATO-u, ona ce morati imati jedinstveno ministarstvo odbrane na drzavnom nivou, a ono ce predstavljati jedinstven lanac komandovanja i vrsit ce politicku i vojnu kontrolu nad oruzanim snagama u BiH. To je ono sto imaju sve clanice NATO-a. To ce BiH morati uraditi ako zeli pristupiti Partnerstvu za mir. To je rekao i lord Robertson dok je bio u Sarajevu prosle sedmice. Medutim, prema Dejtonu, nadleznosti nad oruzanim snagama podijeljenje su izmedu Predsjednistva BiH i entiteta. Ako BiH zeli pristupiti NATO-u, onda te nadleznosti sa entitetskog nivoa moraju biti prebacene na drzavni nivo. To su vrste pitanja kojima ce se baviti komisija koju je uspostavio visoki predstavnik kao rezultat afere prisluskivanja. Ta komisija ima svrhu da radi u tom pravcu i ona do kraja godine ima zadatak da dodje do rjesenja i da ih predstavi.

Ljiljan: S obzirom na ove globalne i integracione procese u svijetu, smatrate li da BiH ni u kom slucaju ne moze biti izuzeta, ona se puno ne pita, nije pitanje hoce li, nego je pitanje kada ce postati integrativni dio evropskih asocijacija, time i Evrope?

Julian Braithwaite: BiH je dio Evrope i njena buducnost je u transatlantskim asocijacijama, NATO-u, Evropskoj uniji, Svjetskoj trgovinskoj organizaciji… Kao sto kazete, nije pitanje da li ce, nego kada ce? Odgovor lezi u rukama organa i gradjana ove zemlje, sto se brze bude islo u reforme, prije cete pristupiti tim institucijama. Ali na putu ka Evropi nema precice. Postoje konkretne reforme koje treba provesti.

Ljiljan: Sadasnja ekonomska situacija je teska za sve gradane BiH. Dosadasnja privatizacija gotovo da je pogubna za radnika,

jer su izostali finansijski efekti, nema stranih investicija a time i novih radnih mjesta. Drzava je na ivici socijalnih nemira…

Julian Braithwaite: Proces reforme je bolan. Pogledajmo Madjarsku, Poljsku, ili cak Hrvatsku. Prave se nova radna mjesta, s jedne strane, dok se, s druge, radna mjesta gube. Ljudi koji rade brzo, koji su kreativni, koji su pokretni, prave kapital i brze se razvijaju, brze od ljudi koji rade i stagniraju u propalim drzavnim preduzecima. Mnogi ljudi smatraju da je to nekorektno, pogotovo oni koji su odrasli u socijalistickom nacinu privredjivanja…..
Najvaznija reforma koju BiH treba provesti, kao i druge zemlje u tranziciji, jeste reforma samog uma. Reforma se mora provesti u nasim glavama, a onda ce nam biti jasnije sve druge reforme.

Ljiljan: Da li ste zadovoljni onim sto je uradila dosadasnja garnitura vlasti?

Julian Braithwaite: Odgovor je da su nove vlasti prakticno tek formirane. Proces pravljenja koalicija je oduzeo vrijeme, ali i provjera kandidata. Mnogo vremena je proteklo u uspostavljanju nove drzavne sluzbe, odnosno zelja da se ostane u okviru onih odnosa koji su postojali ranije. A s druge strane, postigli smo stvarne pomake u radu Vijeca ministara na ekonomskom planu. Znate vec da je 50 prijedloga poduzetnika iz BiH, usvojeno u Vijecu ministara i u oba entiteta. Svaka od tih reformi bila je reforma za koju su biznismeni iz ove zemlje rekli: ukoliko ova reforma prodje, bit ce lakse poslovati, izvoziti iz BiH.

Ljiljan: Zasto jos nije izabran novi direktor FOSS-a?

Julian Braithwaite: O tome je bilo znacajne debate u medijima. Ne bih htio da se i sam upustam u spekuliranje.

Ljiljan: SDA je imala svog kandidata, ali on nije prosao provjeru. Problem je sto OHR nije upoznao javnost s razlozima

njegovog odbijanja, ili sa njegovom navodnom krivicom…

Julian Braithwaite: Ja bih radije da ne komentiram. Dovoljno je bilo spekulacija u medijima.

Ljiljan: Kako to da imamo jednu drzavu BiH, a tri drzavna telekom- operatora? Dejtonski sporazum je ostavio prostora formiranju javne korporacije na nivou drzave, pa bi se ova pitanja rijesila na drzavnom nivou. Ne bi doslo do "afere Eronet…"

Julian Braithwaite: Prvo da se pozabavimo pitanjem Dejtona. Dejton ne kaze da se to mora uraditi kao sto vi kazete. Tamo se kaze da je to jedna od mogucih opcija. Ali, vratit cu se sada na pitanje licence. To je pitanje koje rjesavaju Regulaciona agencija za komunikacije i Vijece ministara. I koliko je nama poznato, prema onome sto je Vijece ministara uradilo, Regulaciona agencija je imala zadatak da dâ dozvolu za Eronet, kada on postane djelimicno u javnom vlasnistvu. Medjutim, CRA sama ne odlucuje ko dobija dozvolu, niti o iznosu sredstava koja se za tu dozvolu trebaju platiti. To odlucuje Vijece ministara. Koliko je nama poznato, CRA je obavila svoj dio posla i sad je na Vijecu ministara da odluci sta dalje. Ja ne bih da komentiram slucaj Eroneta. Medjutim, ono sto treba imati na umu jeste da je najbolje za potrosace da dobijete bolju i jeftiniju uslugu, tim prije sto ima vise konkurenata na trzistu. Sto je liberalnije trziste, dobijate vise investicija. Kako ostvariti ciljeve liberalizacije i konkurencije, to je pitanje o kome donosi odluku Vijece ministara.

Ljiljan: A javna korporacija?

Julian Braithwaite: Nisam siguran da sam u pravu. Medjutim, imam informacije, koliko sve to razumijem, da je uradjena studija o toj mogucnosti, ali je, navodno, odbacena. Sve ovo bi trebalo provjeriti kod Evropske banke za obnovu i razvoj, mislim da bi oni mogli dati odgovor na to pitanje.

Ljiljan: S obzirom na to da poznajete politicke neprilike u BiH, kao i one ekonomske, jeste li optimist kada je u pitanju Bosna i Hercegovina? Ako jeste, na cemu se zasniva taj optimizam?

Julian Braithwaite: Ja jesam optimist. Bosna mora, kao i sve zemlje Centralne Evrope, postati clanice Evropske unije i NATO-a. Ako pogledamo kartu Evropske unije, vidi se kako se Evropska unija sve vise siri unutar Balkana. Madjarska i Slovenija, samo je pitanje dana kada ce i ove zemlje pristupiti Evropskoj uniji. Pravi odgovor na probleme BiH jeste okvir Evropske unije, jer u tom kontekstu nacionalna pitanja BiH ce se razvodniti, BiH ce biti clanica EU zajedno sa Hrvatskom, i ministri iz Zagreba i ministri iz Sarajeva radit ce zajedno u Bruxellesu. BiH ce biti clanica EU, ali i Srbija. I Sarajevo i Zagreb ce u Bruxellesu otkriti da imaju zajednicke interese. Imat ce zajednicke stavove o privrednim, ekonomskim pitanjima, jer privreda ovog regiona ima izmedju sebe slicnosti i u tom okviru je nezamislivo da dode do medjunacionalnog nasilja, koje smo vidjeli u ovom regionu prije deset godina. Kaze se da svakih 30-40 godina na Balkanu dolazi do nacionalnih sukoba. Medjutim, ono sto je bitno jeste da ce sve zemlje balkanskog regiona, kroz 20 ili 30 godina, biti unutar EU ili NATO-a. Zato sam siguran da se historija u ovome regionu nece ponavljati.